

Mirjana Jovišić Simić

Stevica Dedanski, Marijana Ljubić

Analiza efekata turizma na platni bilans Republike Srbije – monografija
(Beograd, Centar za razvoj međunarodne saradnje, 2014)

Monografija pruža celokupni pristup proučavanju analize efekata turizma na platni bilans Republike Srbije i njegov uticaj na razvoj srpske ekonomije. Autori su koristili podatke od 2001. do 2014. godine, mada su posebnu pažnju obratili na podatke koje se odnose na period neposredno pre i posle svetske ekonomske krize.

Srbija kao zemlja u tranziciji spada u red jedne od najagrarnijih zemalja Evrope. U Srbiji, postoje prirodne oblasti i krajevi specifični po mnogim kriterijumima.

Monografija se sastoji od sedam poglavlja i na kraju svakog od njih nalazi se pregled literature koja se koristila za pisanje poglavlja. Kroz svako poglavlje prikazani su podaci tabelarno i grafički.

Prvo poglavlje „Pojmovno uređenje ruralne destinacije“ obuhvata bliže objašnjenje ruralnih oblasti, odnosno vrste, osobine i parametre za određivanje ruralnih oblasti. U savremenim svetskim tržišnim tokovima 89 % svetske privrede zasnovano je na trgovini i uslugama. Ne postoji zvanična definicija ruralne oblasti, ali jedna od zanimljivijih je svakako OECD-ova definicija. Ova definicija glasi: Na lokalnom nivou, preferira se gustina naseljenosti od 150 osoba po kvadratnom kilometru. Na regionalnom nivou, geografske jedinice se grupišu u tri tipa: dominantno ruralno (50%), u značajnoj meri ruralno (15-50%) i dominantno urbanizovane regije (15%). Parametri koji određuju ruralne oblasti su:

gustina naseljenosti, veličina naselja, korišćenje zemlje, privreda i tradicionalne društvene strukture.

Za turizam je mnogo bitnija osobina destinacije koja je najčešće atraktivnija ukoliko su oblasti ređe naseljene. Turisti su motivisani željom da vide različite tradicionalne načine življenja, što može da doprinese i očuvanju društvenih i kulturnih struktura.

Ruralni turizam podrazumeva ne samo turizam na seoskim domaćinstvima ili agroturizam, već i određene odmone u prirodi, izlete u seoske predele i boravišni turizam i usluga osim smeštaja uključuje i manifestacije, festivale, rekreaciju, proizvodnju i prodaju ručnih radova, zanatskih proizvoda i poljoprivrednih proizvoda.

U Finskoj, na primer, obično znači izdavanje vikendica posetiocima i obezbeđivanje usluga ishrane u seoskim predelima. U Mađarskoj, postoji poseban termin "village tourism", koji ukazuje da su u ovu vrstu turizma uključene samo aktivnosti i usluge koje se pružaju u selima. U Sloveniji, najvažniji oblik seoskog turizma je turizam na porodičnim farmama, gde gosti borave zajedno sa farmerskom porodicom ili u gostinskoj kući. U Holandiji, seoski turistički proizvod znači boravak na farmi, sa mnogo aktivnosti kao što su biciklizam, pešačenje ili jahanje konja. U Grčkoj, seoski turistički proizvod podrazumeva noćenje i doručak, smeštaj u tradicionalno opremljenim sobama i sa tradicionalnim doručkom koji se zasniva na domaćim proizvodima.

Ruralni turizam se pojavljuje kao: agroturizam turizam lokalnih farmi, turizam divljine i šumarstva, zeleni turizam, ekoturizam.

Drugo poglavlje „Novi koncepti ruralnog razvoja Srbije“ predstavlja pravce ruralnog razvoja u Srbiji i zemljama Evropske unije, polazišta i doprinos LEADER pristupa. LEADER–ov pristup se temelji na unutrašnjim mogućnostima i ograničenjima ruralnih područja kao posledica prirodnih, društvenih i kulturnih faktora iz prošlosti, te na spoljašnjim mogućnostima i ograničenjima koja nastaju kao rezultat stvaranja lokalne privrede. Postoji sedam osnovnih načela u LEADER–ovom pristupu:

- 1) Pristup utemeljen na posebnosti područja
- 2) Pristup odozdo prema gore

- 3) Partnerski pristup i lokalna akcijska grupa
- 4) Inovacije
- 5) Integralni pristup
- 6) Umrežavanje i saradnja između područja
- 7) Lokalno finansiranje i upravljanje.

Treće poglavlje „Osnovni makroekonomski pokazatelji Republike Srbije“ obuhvata prikaze kroz tabele i slike, kako projekcija BDP, platnog bilansa, stopa zaposlenosti/nezaposlenosti, zarade i penzije, monetarne i devizne pokazatelje.

Budućnost srpske privrede u najvećoj meri zavisi od povećanja priliva SDI. Iz tog razloga treba preduzeti dodatne mere na planu stvaranja kvalitetnijeg poslovnog ambijenta u svakom pogledu, koji će za strane investiture predstavljati izazov.

Četvrti deo “Uticao turizma na platni bilans Republike Srpske” sastoji se od sledećih naslova: Teoretski aspekti latnog bilansa i Metodologija platnog bilansa Srbije sa aspekta turizma koji je opisan kroz izvoz i uvoz usluga. Da bi se podstakao prihod koji Srbija ubira od turizma neophodne su određene subvencije, koje država odvaja.

Peto poglavlje „Strane direktne investicije u Republici Srbiji“ obuhvata teoretske aspekte SDI, tokove SDI u svetu, uloga SDI u tranzicionim državama, strane direktne investicije u Srbiji.

Šesto poglavlje „Razvijenost ruralnog turizma u nekim evropskim zemljama“

Ruralna područja zauzimaju 90% teritorije EU i u njima živi 60% njenog stanovništva. Najveći deo zemljišta koriste poljorivreda i šumarstvo koji imaju ključnu ulogu u upravljanju prirodnim resursima u ruralnim područjima i određivanju ruralnog pejzaža. Kroz ovo poglavlje približen je ruralni razvoj u nekoliko država Evrope i to u sledećim: Slovačka, Austrija, Mađarska, Slovenija, Hrvatska i Srbija.

Sedmo poglavlje „Uloga nacionalnih i internacionalnih organizacija u razvoju ruralnog turizma“

U ovom poglavlju naglašava se značaj partnerstva, saradnje i strategije umrežavanja. Partnerstvo i saradnja predstavljaju mudru osnovu za uspostavljanje i održavanje neophodnih poslovnih vertikalnih i horizontalnih veza unutar i između lokaliteta i razvojnih sektora. Objasnjena je kroz dva naslova kooperacija na nacionalnom i internacionalnom nivou.

Autori su u monografiji proučavali analizu efekata turizma na platni bilans Republike Srbije i njegov uticaj na razvoj srpske ekonomije. Samim tim, monografija pomaže svima koji žele veće znanje iz pomenute oblasti i svima onima kojima će podaci prikazani u istoj koristiti za dalja istraživanja.